

CHARLES EISENSTEIN, AVTOR KNJIG PODNEBJE IN SVETA EKONOMIJA

Vlade imajo veliko več moči, da bi
spremenile pravila igre

Za eno od knjig je Charles Eisenstein napisal naslov Bolj čudovit svet, za katerega v srcu vemo, da lahko obstaja. Drugo od dveh, ki prihajata med slovenske bralce, pa je poimenoval Sveta ekonomija (za Slovenijo v izjemnem prevodu Nataše Šilec, Založba Chiara). Že naslovi, da se zaljubiš.

Ko sem pred letom in pol skozi dokumentarno serijo Čas šestega sonca (The Time of the Sixth Sun) izvedela zanj, sem se samo jasno odločila, da Eisensteinova dela pripeljemo k nam. No, v eter sem o tem zapisala en mail, dve, tri vrste. To njegovo predano in unikatno povezovanje akademskoga pogleda ter najbolj ljubeč celosten pristop do vsega bivajočega. In je uspelo. Charles to imenuje preroška moč besed. Ker je univerzum zdaj in vedno, ko je na videz v razpadu, urejen tako, da će imamo iskreno namero, nas usliši. Kot dokaz žive zgodbe o prepletenu bivanju (interbeing) – izraza in plemenite vsebine, ki ju je s svojim življenjem in delom vnesel med nas Charles Eisenstein.

Na zemljevid sveta se je deset let po prvi knjigi še bolj zasidral z nastopom v oddaji z Oprah. Študiral je matematiko, potem je deset let prevajal iz angleščine in kitajščine. "Nisem matematik," me Charles mirno ustavi, ko vzpostavim izhodišče za pogovor. "Že res, da sem to študiral na univerzi, a tega nisem razvil v svojo profesijsko." Doštudiral je tudi filozofijo.

Tako stvarno in brez nepotrebnih zapletanj običajno reagirajo naravoslovci. Ki se potem v nekem trenutku vendarle odpredo; kot da še njih same presenetiti, da se lahko izkažejo kot ... človek, z občutki, s čim anekdotičnim, čisto preprostim. "Morda," se je v tem duhu zamislil Charles, "ta miselna nagnjenja, ki so mi omogocila, da sem bil dober v matematiki, v mojem delu na neki način res delujejo še danes." Se tudi meni zdi.

In ker imam sama kot večina, blago rečeno, specifičen odnos do matematike, sem še malo povrtala v to smer. In tako je nastal pogovor, v katerem namenoma nisva pretirano obnavljala tematike knjig. Pri nas je v Založbi Chiara že izšlo Podnebje – nova zgodba, dragoceno delo, v katerem je Charles raziskal vse *pro et contra* glede podnebnih sprememb in predlagal ljubeč odnos do sveta kot rešitev. Prihaja pa tudi prelomna, presunljivo precizna in holistična, čeprav čisto prizemljena in uresničljiva *Sveta ekonomija – Denar, družba in dar v času preboda*. Če bo uspelo, bodo njegove knjige in rešitve spoznali politiki. To si želi tudi sam. Ker imajo "vlade veliko več moči, da bi lahko spremenile pravila igre," pravi avtor, ki je delal tudi kot učitelj joge, gradbinc in oče na porodniškem dopustu. Predvsem pa leta in leta raziskoval, da je

lahko pisal knjige, tudi s podporo razsvetljenih ljudi. Tako sta nastala tudi dva slovenska prevoda.

Knjige so tu zato, da jih odpremo, preberemo in da nas preobrazijo. Človek pa je na svetu zato, da odpre srce in ustvari novo zgodbo. To sva s tem pogovorom storila s Charlesom Eisensteinom.

Da poveva: Svet je nastal zato, da je svet. Vse, prav vse v njem: od odnosov med ljudmi, bitji in stvarmi do denarja in do res čisto vsega. Z ljubeznijo. In v ta najvišji cilj so usmerjena vsa prizadevanja tega 55-letnega Američana pisanih korenin, študiozne predanosti in zavidljivega opusa opravljenega dela. Bi rekla, da ima srce hipija, glavo znanstvenika in roke kmeta. Kombinacija za zdravo prihodnost.

Charles, kaj vas je vznemirjalo pri študiju matematike?

Matematika raziskuje strukture in lepoto, ki je niso ustvarili ljudje, še celo Bog ne. To je pač tako. Še posebno me vznemirja nelinearna dinamika, vznik reda iz kaosa, ne da bi kdor koli od zunaj vnašal ta red.

Kakšne sanje ste nameravali uresničevati s tem znanjem?

To znanje je vsekakor nahranilo mojo govorost, da obstaja drugačen način človeškega napredka poleg podjavljenja narave ter vsiljevanja človeškega oblikovanja materialnega sveta.

Verjamete v subtilno govorico številk, ki se v življenju pojavljajo kot ključi, namigi, "prebujevalci" spomina?

Ja, le da to ne izhaja iz matematike, pač pa iz simbolike in sinhronicitet.

Na oddaji Supersoul Sunday ga je deset let po izidu prvenca Vzpon človeštva, 16. julija 2017. intervjuvala Oprah Winfrey.

Gostota sinhronicitet, ki jih zaznavamo zadnje čase, se zdi izjemna. Lahko rečete, da vas vodijo? In bi izmenjali z nami kakšen primer, ko ste zaupali onkraj razuma in se prepustili vodstvu sinhronicitet za kaj pomenljivega ali tudi čisto igrivega? Po navadi jih doživljjam, ko nisem v običajnih okoliščinah, ko nimam vsega pod nadzorom – ko potujem, denimo. Mislim, da je tako na splošno tudi za druge. Ljudje doživljajo povisane stopnje sinhronicitet, ko so v turbulentnih obdobjih življenja, ko izstopijo iz odnosa ali se selijo ali pa vstopajo v nekaj neznanega brez čvrstega načrta. V takih časih vznikne sama od sebe drugačna inteligenco. Danes, ko razpadajo številne od naših ekonomskih struktur, številni ljudje zaupajo v to pripravljalno cono, ta prostor neznanega in nepredvidljivega. Zato smo na splošno bolj nagnjeni k doživljjanju zvišanih stopenj sinhronicitet. To je odsev tranzicije.

In samo nekaj ur po najinem intervjuju pri študiju tematike Marije Magdalene naletim na odlomek, ki prepleta vedenja informatike in nanotehnologije: "V kitajščini je beseda TRANSFORMACIJA kombinacija dveh ideogramov, ki pomenita NEVARNOST in PRILOŽNOST. Tako je to v teh prehodnih časih.

**JEZIKI IN SINOLOGIJA KOT KLJUČ
ZA RAZUMEVANJE PRIHODNOSTI**

Decembra 2004 sem v novoletni časopisni kolumni zapisala, da bo si-

nologija nujno znanje za 21. stoletje. Zdaj sicer to zavedanje razširjam še najmanj in najbolj na Vede. Vi ste storili konkreten korak v to smer, deset let ste celo prevajali med angleščino in kitajščino. Je bilo učenje tega jezika kaj podobno pravilom in odnosom med številkami?

Ne ravno, razen v tej meri, da je matematika že sama po sebi jezik. Se pa povsem strinjam glede tega, kar ste zapisali že takrat o sinologiji. V poznih osemdesetih in devetdesetih sem, kot veste, živel na Tajvanu. Kitajski jezik, še posebno pisani, vodi v drugačno razmišljanje kot jeziki z abecedo. V kitajščini – in delno japonsčini – je najmanjša enota znak, ki je semantična enota, medtem ko je v vseh drugih modernih jezikih najmanjša enota črka, ki je fonetična, glasovna enota. Tako jeziki z abecedo namigujejo, da pomen ni temelj, pač pa je sestavljen iz manjših elementov. Kitajščina pa namiguje, da je pomen bistven. Zato je manj dovezetna za poenostavitev v razmišljanju.

In pravzaprav je tako z vsemi jeziki, če se omejimo samo na govorjeno besedo.

Kakšna obzorja vam je odpiralo to znanje?

Saj to znanje ni bilo nič posebnega, bolj me je spremenila izkušnja, da sem se pri devetnajstih učil novega jezika. Začel sem se zavedati, kako odtujen sem bil od besed, ki sem jih govoril. Ko sem v kitajsko govorečem okolju, se

moja osebnost spremeni, in postanem nekako druga oseba. Pravim drugačne reči – v tujem jeziku ne govorim enakih stvari, pač pa prav druge. Drugače mislim. Morda je ta izkušnja informirala mojo metafiziko, ki jo lahko povzamem kot "Obstoj je odnos".

Ja, vse je odnos; to me je intenzivno spreletelo po močni gledališki izkušnji, tudi pri devetnajstih. V vsem vašem delovanju se čuti, da ljubite in spoštujejte jezik. Ste imeli kakšnega spodbudnega in predanega mentorja, učitelja, ki vam je pomagal odklepati potenciale? Žal ne. Stilsko sta name najbolj vplivala George Orwell in Wendell Berry. Vsaj od teh, ki jih občudujem.

Bi izmenjali z nami kaj primerov performativne moči jezika – v smislu, da nekaj rečete in se potem zgodi?

Temu bi rekel preroška moč jezika, ki se nanaša na našo sposobnost, da nekaj ubesedimo v obstoj. A deluje le, če zadeva v nekem smislu že obstaja; če se že želi zgoditi. Lahko je kaj preprostega, kot je "Jutri bo pri meni večerna zabava". Če to rečem pravim ljudem, se zgodi. Se pa morajo strinjati s tem, če naj se res zgodi. Politični govor je tudi te vrste. Vsi naši zakoni, naš denar, politike so v temelju dogovor, sestavljen iz simbolov, s katerimi se ljudje strinjajo. Ko politiki najavijo vojno ali zlom gospodarstva, kaj pravzaprav počnejo? Izustijo bese de ali pa jih zapišejo.

Matematika raziskuje strukture in lepoto, ki je niso ustvarili ljudje, še celo Bog ne.

Lahko primerjate moč ustvarjanja z besedami in sposobnost zemlje, da iz drobnih semen raste iz nje, kot da ustvarja s svojimi črkami?

Mislim, da se to dvoje razlikuje. Moč besed je moč človeka; lahko bi celo rekli, da ta moč najbolj določa človeka. Seme pa ne predstavlja ničesar, samo je. Krik živali ne pomeni nečesa, je nekaj. V človeškem jeziku imamo še vedno besede, ki v bistvu sploh niso besede – so ostaline krikov človeške živali izpred govora. Tak primer je angleški "Wow!" Prepričan sem, da imate v slovenščini podobno besedo. Tudi v kitajščini jo imajo: "Wa!" Vsak na Zemlji jo razume, ker ne potrebuje razlage.

Mislim, da bi lahko oporekali temu, da so semena tudi jezik, ker zahtevajo neke vrste biokemično "razumevanje", odnos z vodo, s svetlobo in zemljo, da vzklijejo in rastejo. Kakor koli, menim, da nekaj zmanjka v tem razumevanju biokemije skozi "kode". Še posebno v primeru, ko smo nagnjeni k reduciraju genetike na kode, zaporedja nukleotidov, in predvidevamo, da jih povsem razumemo, če poznamo kode, ki jih predstavljajo. A nekaj vedno umanjka, ko resničnost zreduciramo na simbol.

SVETO: DUŠA, ZEMLJA, DENAR

Kaj vas je pravzaprav zasidralo kot predanega raziskovalca etičnih možnosti za preživetje vseh božanskih bitij na planetu Zemlja?

Saj moj namen ni preživetje tega božanskega sveta in njegovih bitij. Nismo tu zaradi preživetja. Moj namen je prispetati k življenju in k lepoti, kot se razkriva tu na Zemlji in v vsemirju. O sebi in svojem delu sploh ne razmišjam v smislu neke etike, čeprav bi nemara prav to, kar sem rekel malo prej, utegnilo vzpostavljaati etiko. Skratka, zasidrale so me izkušnje, ki sem jih imel in so me povezale z življenjem. Izkušnje veselja, žalosti, izgube, čudenja in lepote.

Kaj pa je bil pravzaprav najbolj otipljiv vpliv vaših knjig – še posebno teh dveh, Podnebje ter Sveti ekonomija, s katerima smo začeli prevajanje vaših del v slovenščino?

Upal sem, da bodo moje knjige vplivale na politično debato. Pa kolikor lahko povzamem doslej – niso. Morda je temu tako, ker so ideje v njih preveč ločene od obstoječih političnih debat. Vendar pa sem doživel opazen vpliv na ravni posameznikov in organizacij, ki so se začele posluževati določenih idej. Na primer – paradigma Living Earth, domišljena po knjigi Podnebje, je vplivala na številne regenerativne projekte in take, povezane z zemljo, in je postala merilo za gibanje znotraj okoljevarstva, ki se ne posveča samo CO₂, pač pa se obrača v smer zdravljenja zemlje, gozdov in vode.

Kaj pa je bilo vaše najmočnejše doživetje glede čudeža življenja v povezavi z zemljo? Ali – z drugimi besedami: kdaj ste začutili, da je Zemlja zemlja? Da je zemlja njena duša?

Saj sem intuitivno vedno tako čutil, a šele pri tridesetih sem začel najdevati jezik za ta pojav.

Po drugi strani pa ste se velikokrat sočutno posvetili izumiranjem in bolečini matere Zemlje. Kaj vas je v zadnjem času spodbudilo, da pišete o tem?

Saj o tem pišem že leta, ne le zadnje čase. Kar koli se z Zemljo že dogaja, je vedno nedaleč od moje zavesti.

Kaj predlagate za čim bolj premisljene in zavestne rešitve v smeri ustvarjanja "bolj čudovitega sveta, za katerega v srcu vemo, da lahko obstaja"?

Teh rešitev je na tisoče, desetisoče. Vključujejo vse, kar prispeva k življenju, lepoti in k zdravljenju, ali pa izhaja iz tega.

Tak prijazen obliž se mi je zdel, ko sem pred leti prebrala, da mreža hotelov Marriott v svoji postrežbi nima več plastičnih slamic. Ali pa to, da tak vplivnež, kot je Jason Momoa, promovira konec uporabe plastike za enkratno uporabo, časti vodo v steklenicah ... Oboje, ne glede na zunanjji pomp, pomeni neko spremembo; Marriott ima svoje lokale na 8000 posestih po svetu in lani sem lahko v živo preverila, da se držijo svoje obljube, Momoa pa za milijone oboževalcev po svetu, verjamem, s tem seje nekaj dobrega. Lahko tako majhni koraki pripeljejo do kvantnega skoka?

Samo po sebi prenehanje rabe plastičnih slamic ne pomeni skoraj nobene spremembe. Lahko pa je znamenje prednosti za bolj tehtne spremembe. Ali pa je lahko tudi samo oblika "greenwashing", ('zavajajoče prikazovanje, trženje izdelkov, kot da so narejeni na ekološko, družbeno sprejemljiv način, 'zeleno zavajanje', op. prev.) – lahke kozmetične spremembe kot odvračanje pozornosti od bolj bistvenih.

"Največja grožnja življenju na Zemlji niso izpusti fosilnih goriv, ampak izguba gozdov, prsti, mokrišč in morskih ekosistemov. Življenje ohranja življenje. Ko se te vezi pretrgajo, so posledice nepredvidljive: možno je globalno segrevanje ali morda celo globalno ohlajanje ali pa vse bolj nestabilno nihanje sistema, ki uhaja izpod nadzora."

Charles Eisenstein.
Podnebje

Pa se posvetiva tem bolj temeljnim in poimenujeva nekaj očitnih in delujocih preskokov. Labko narediva kar seznam vsega, kar bi morali opraviti uporabniki, ki zlorabljo zemljo: korporacije in verige s svojimi franšizami, vlade ipd. Labko? Korporacije bi res lahko omajile zahteve trga in delničarjev. Je pa znotraj takih omejitev vedno nekaj pogumnega pa hkrati ne nepremišljenega, kar se da storiti. Vsako dejanje posebej pa je odvisno od industrije oziroma situacije. Vlade imajo veliko več moči, da bi lahko spremenile pravila igre. Menim, da je trenutno v svetu okoljevarstva najbolj pomembno obdržati neokrnjene ekosisteme in tiste, ki so bili poškodovani, obnoviti z regenerativnimi kmetijskimi praksami, ter ohraniti gozdove. Tako bi se na primer moralno ustaviti izsekovanje gozdov v Vzhodni Evropi za potrebe lesnih peletov za "zeleno" energijo.

Kaj bi najbolj pospešilo ukinitev vseh teh odvečnih zgodb, paradigm, prepirov – in omogočilo ustvarjanje Nove zgodbe, kot je podnaslov vaše knjige Podnebje? Vladni odloki ali osebne izbire nas, preprostih ljudi, ki ste nam posvetili to knjigo? Korporativni ukrepi ali namigi vplivnežev?

Vse omenjeno. Na vsaki ravni so priložnosti, da delujemo v imenu ljubezni do Zemlje. Povsem odvisno od tega, kje smo; včasih bo nekaj velikega, včasih nekaj majhnega.

Moj dragoceni prijatelj Andrij Detela, skromen, prodoren in tih, pa ravno tako brižljaven kot Tesla, je sintropijo dokazal z matematično enačbo, s svojo lastno formulo. Pripravlja prevod v angleščino oziroma razširjeno izdajo svoje knjige iz leta 2014. Nikjer je ni oglaševal, ker ima odpor do tega akademskega sistema plančnih objav po relevantnih svetovnih revijah. Za povrh je izumitelj t. i. in-wheel elektromotorja za avte. Po njegovi zaslugi že skoraj desetletje vem, kaj je sintropija. Seveda si prizadeva za praktično uporabo tega čudeža. Veste tudi vi za koga takega?

Na obrobju prevladujočih načinov bivanja je kup brižljavnih inovatorjev. Na primer moj prijatelj Zach Bush je izumil

bioreaktor, ki spreminja plastiko v gorivo skoraj brez odpadkov. V gorivo spreminja tudi kmetijske odpadke, kot je recimo predelan sladkorni trs.

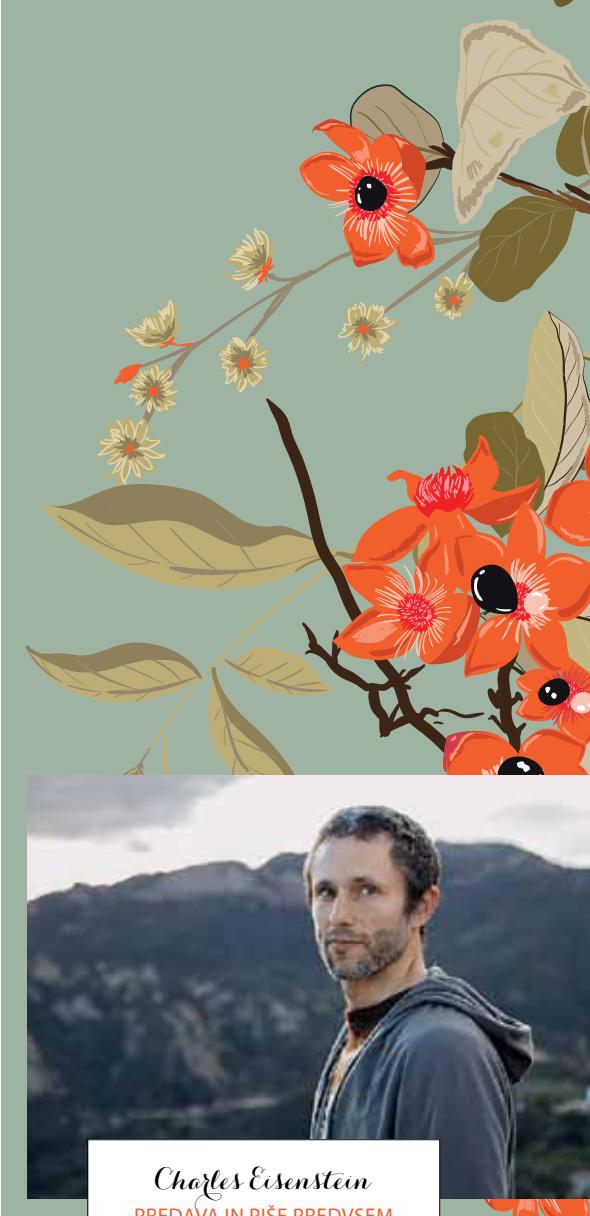
Vedno več izumiteljev tudi trdi, da so že razvili koncept oziroma naprave za proizvodnjo brezplačne elektrike. Jih tudi vi poznate?

Ja, slišal sem za številne take izumitelje, tovrstno napravo pa sem tudi že videl, da dela. A menim, da ne bodo vstopile v našo splošno sprejeto resničnost, dokler jih ne bomo sposobni umno uporabljati. Vsaj upam, da ne. Ker – kaj bi pa storili, če bi imeli neomejeno energijo že zdaj?

Za sintropno regenerativno kmetijstvo sem izvedela pred leti pri enem od meni ljubih pridelovalcev zelenjave Vegerila in potem se več pri inovativni PermaMami. In to je – kot se vedno izkaže – najbolj preprosta in prvobitna rešitev sonaravnega bivanja. Kdaj in kako ste pa vi dojeli, da je pravzaprav vsako drugačno kmetovanje potratno in da na neki način siromaši zemljo? Kaj so vaše nedavne izkušnje s takšnim sintropnim, regenerativnim kmetovanjem?

Že od osemdesetih let prejšnjega stoletja se zavedam težav z industrijskim kmetijstvom. Moj oče je bil zavzet ekološki vrtnar in me je izobrazil o nevarnostih kemikalij. Potem sem kot najstnik bral Wendella Berryja in druge avtorje s tega področja. A še zadnjih deset let sem se bolj spoznal s permakulturo in z regenerativnimi praksami, ki dejansko vzpostavljajo prst, ne pa da jo izčrpavajo. In ja, sintropno kmetijstvo je primer za takšen pristop.

Kaj pa so vaši najljubši sadovi zemlje? Morda kaj takega, kar gojite v svojem

Charles Eisenstein

PREDAVA IN PIŠE PREDVSEM O CIVILIZACIJSKIH TEMAH, ZAVESTI, DENARJU TER O ČLOVEŠKI IN KULTURNI EVOLUCIJI.

Je avtor svetovnih knjižnih uspešnic, med drugim dela Sveta ekonomija. Mednarodno pozornost uživa od leta 2007, ko je v samozaložbi izšlo njegovo prvo delo Vzpon človeštva (Ascent of Humanity). Z družino živi v sonaravnem domu v Ashevillu v Severni Karolini, ima štiri otroke in rad pomaga bratu na veliki kmetiji. Na univerzi Yale je diplomiral z odliko iz matematike in filozofije ter deset let prevajal med angleščino in kitajščino.

Lepši svet je od nas oddaljen le za razdaljo dviga zavesti.

"Vem le to, da smo ljudje šele začeli odkrivati svoje darove in jih usmerjati v krasne namene. Delamo lahko čudeže – kar je dobro, saj jih današnje stanje planeta potrebuje."

*Charles Eisenstein.
Sveti ekonomija*

drugi pa izseljenci iz Irske, Nizozemske, Anglije in Francije. In tudi ena prapraprababica iz Indije.

In – ali se je vaš brat, za katerega bremo, da mu občasno pomagate na kar veliki kmetiji, vedno nagibal k temu, da postane kmet?

Kmet je postal šele pri svojih zgodnjih 30 letih. Prej je bil pivovar.

Kako pa lahko primerjate intelektualno delo in delo z zemljo?

Odvisno, kakšno kmetovanje – in kakšne vrste intelektualno delo, in kdo ga dela. Sam sem bolj lenobne sorte in dolgo odlašam. Nato pa "izbruhnem", se zakopljem v delo.

Pišete, da je lahko katero koli delo težko, dolgočasno in ponižajoče, če je ena sama rutina. Po drugi strani pa sem bila že nekajkrat v svojem življenju začudena in potem prav osramočena, ko sem dojela, da se ljudje počutijo, kot da jih grdsilim, če jim omenjam svoje predstave o dostojanstvu pri delu in svobodi, če sem jim slikala lepote neodvisnega dela in neomejene ustvarjalnosti. Nekateri ljudje so nagnjeni k sledenju navodilom oziroma tako vezani na pravila, da jih svoboda ali izbira enostavno zmedeta.

Kako ostati sočuten do takih odločitev? Saj sem imel tudi sam obdobja v življenju, ko sem si želel rutine, dela brez misli. Saj ne da bi se ujel v kaj takega za celotno kariero, ampak – na primer, ko sem študiral, sem bil čisto zadovo-

vrtu? Poleg vaših oboževanih, kot beremo v Podnebju, zemeljskih gvajav.

Rad imam jagodičje – tako, ki ga ne dobihš v trgovini, ker tisto je vzgojeno za življenje na policah, ne za okus. Maline bi prav res lahko bile moje najljubše. In divje češnje. Pa hruške.

Vse, kar raste na mojem vrtu ...

Ko pa sem v tropih, obožujem vse vrste tropskega sadja. Ljubim sadje.

Katera bitja ali rastline pa vas najbolj navdušujejo?

Papige, krokarji in hobotnice.

Od kod so vaše korenine?

Moja družina je mešanega porekla: na eni strani vzhodnoevropski Židje, po

ljen, da sem pomival posodo in po tleh. Ne bi si želel še intelektualnega dela, medtem ko sem ves čas študiral. Pa tudi v raznih vmesnih obdobjih v življenju, v trenutkih prehodov je čisto prijetno, če lahko delamo kaj povsem preprostega.

STRATEGIJE IN REŠITVE, NE PA UTOPIJA

Saj se zavedamo pasti univerzalnega temeljnega dohodka (UTD), pa vendar – izpostavite, prosim, svoje poglede, ki jib razlagate tudi v Sveti ekonomiji.

To je kompleksna zadeva. Temeljni motivi zanjo so:

1. Vsekod si zaslubi delež bogate dedičnine človeških izumov. UTD daje vsem delež od tega.
2. Ko so ljudje osvobojeni od zadev življenjskega pomena, lahko več pozornosti posvetijo delu, ki sicer ni bilo ovrednoteeno, nagrajeno.
3. Saj cloveška bitja po naravi želijo delati in prispevati; ne potrebujejo ekonomske prisile, da bi bili takšni.
4. UTD reši veliko družbenih težav glede revščine in neenakosti.

Vendar pa je nekaj velikih pasti. Najprej, če UTD nadzoruje vlada, potem lahko z njegovo ukinitevjo nadzoruje tudi ljudi, če kršijo pravila, zagovarjajo napačna stališča, se udeležujejo političnih protestov ipd. Posredno tako UTD vladi podeljuje veliko moči. Obenem pa in povezano s tem – ko postanejo ljudje odvisni od UTD in se neodvisno gospodarstvo skrči, so prav tako bolj ranljivi za centraliziran nadzor. In tako lahko izgubijo neodvisnost razmišljanja in samozavest, da bi si utrli lastno pot na tem svetu.

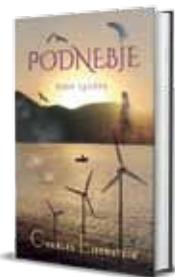
Pred tremi leti sem zaključila petletni pogovorni cikel druženj v Cankarjevem domu pod naslovom Žarenje novih energij – zgodnji poskus združevanja umetnosti, znanosti in duhovnosti v državni in s tem plemenito konservativni instituciji. Ko sem predstavljalna navdihajoče goste z 20, 40 leti uspešnih praks, sem rekla, da njihovo govorjenje zveni kot utopija, a z ustvarjanjem in z

rezultati dokazujojo, da je to delujoča strategija. Podobno sporočilo prinašajo vaši izsledki, predvsem v Sveti ekonomiji. Kdo ali kaj vam zadnje čase vzbuja največ upanja?

Res, veliko boljši svet v resnici ni daleč proč, v smislu, da sploh ni veliko tehničnih ovir, da bi ga ne uresničili. Vse naše težave je tehnično lahko rešiti. Vztrajajo samo, ker mi, človeška bitja, nismo dosledni, skladni, povezani (*sogovornik je uporabil izraz coherent, ki ga tu nadomeščamo s temi tremi besedami, op. a.*). Večino svoje energije porabimo, da si nasprotujemo. Z drugimi besedami – lepši svet je od nas oddaljen le za razdaljo dviga zavesti. Zato me upanje navdaja vsakič, ko vidim primer te spremenjene zavesti v realnih situacijah; vsakič, ko kdo deluje iz zavesti prepletenega bivanja. Čutim ga, ko sem priča radošnosti, odpuščanju ali pogumu. Ti primeri kažejo, da je mogoče. In si mislim: "Če se je zgodilo tukaj in zdaj, se lahko zgodi vedno in kjer koli."

Kaj pa tehnologija in vsi ti paradoksi razvedrila, ki jih opisujete – igračke transhumanizma? Vedno bolj tako rada o tem govorim s prijatelji, med katerimi so tudi znanstveniki, zdravitelji, umetniki, ker je res pomembno: je mogoče, da lahko človeško bitje, soočeno z vso poplavno tehnologijo, razširi svoje zmožnosti v morju zavesti vse naokrog nas in razvije neke vrste naravnih transhumanizem? Ali pa vsaj – kar je že zelo veliko ali največ – postanemo bolj spretno in boljše bitje? Nas tehnologija lahko spodbudi k temu?

Iz zablode tehnologije in transhumanizma se lahko zbudimo, ko dojame-

**Knjiga
PODNEBJE**
"Resnično upam, da dobí slovenski prevod knjige Podnebje – nova zgodba v roke čim več Slovencev. Ker res šteje ukrepanje vsakega posameznika in ker je še kako pomembno, kako bijeo naša srca." – Ddr. Alenka Lena Klopčič

mo vrednost tega, kar sta nadomestila. Osnovna obljava tehnologije – da bo življenje z njo boljše in boljše – se ni uresničila. Moramo se vprašati – zakaj? Zakaj smo prav tako nesrečni, še celo bolj nesrečni, kot smo bili generacijo ali dve nazaj? Morda je v Sloveniji drugače, ker ste bili za železno zaveso. V vsakem primeru splošno stanje bede celo med najpremožnejšimi in v tehnološko najbolj razvitih družbah prav moleduje, da se ozremo po drugačnih vrstah razvoja.

Kakšna starodavna znanja so vas zanimala pred dobo interneta? In ali ste jih pozneje še kaj raziskovali?

Pred dobo interneta sem bil dobro desetletje na Tajvanu. Precej so me zanimali stare daoistične znanosti. Skozi to znanje sem pridobil prve izkušnje, ki jih nisem mogel pojasniti z znanstvenim okvirjem, v katerem sem bil izobražen. In še vedno me zanima to znanje.

Kaj je za vas idealen oddih?

Nekaj blizu oceana, kar omogoča samoto v naravi.

V enem od svojih blogov ste nedavno pisali: "Zgodba o človeštvu presega naše razumevanje. Vse skupaj se lahko odvije bolje, kot smo si sami zamislili. V svetu obstaja neka inteligencia onkraj tega, kar mu skušamo vsiliti." Bi lahko o tej "inteligenci" povedali kaj več, prosim?

To je ta inteligencia, ki jo je Ilja Prigogine poimenoval "red iz kaosa". Vesolje teži k redu, organizaciji, h kompleksnosti in k življenju. Akterji teh nagnbov pa niso le poznane fizikalne sile, pač pa tudi kavzalni principi, ki se ne

"Ali se vam zdi, da imam bujno domišljijo? Um se boji predati upanju na karkoli preveč dobrega. Če je moj opis zdramil jezo, brezup ali bridkost, se je dotaknil naše skupne rane, rane Ločenosti. Vendar zUBLJI znanja o tem, kaj je mogoče, plamenijo znotraj vsakega od nas in ni jih mogoče ugasniti. Zaupajmo temu védenju, podprimo drugega v njem in zgradimo svoja življenja na njegovih stebrih. Ali sploh imamo kakšno drugo možnost, medtem ko se ruši stari svet? Ali bomo sprejeli karkoli manj kot sveti svet?"

Charles Eisenstein,
Sveta ekonomija

Eden od možnih in nujnih ukrepov za pomoč podnebju: ustaviti izsekovanje gozdov v Vzhodni Evropi za potrebe lesnih peletov za 'zeleno' energijo.

---

zanašajo na moč. Na primer princip, ki ga imenujemo sinhronicitet.

Spominjam se, ko so se v znameniti reviji New Yorker in podobnih trdnjavah liberalnega razmišljanja prav organizirano norčevali iz koncepta, poimenovanega intelligentni dizajn, tam okoli leta 2005. Takrat sem bila še, blago rečeno, neke vrste heretični intelektualec v levitvi v panteista in sem se zgražala skupaj z besnimi fanti, kot je bil Christopher Hitchens in njemu podobni. To je bil pravzaprav neroden in invaziven poskus razlage, kako zelo smo vsi skupaj potopljeni v morje zavesti, ki mu le redko zmoremo uzreti pomen in doumeti zakone njegove geometrije, in zanj iščemo neko zunanjega kreatorsko silo. Kako pa se je relevantno ameriško medijsko spremeljanje (oksimoron, vem) prilagodilo temu vsenavzocnemu komuniciranju o vsenavzocnosti zavesti, ki jo pravzaprav z vsem prizadevanjem tudi sami vnašate med intelektualce in vse, ki jih doseže vaše angažiranje?

Vodilni liberalci so bili sovražni do intelligentnega dizajna zaradi povezave s krščanskim fundamentalizmom, ki se ga v Ameriki povezuje z nestrnostjo, s fanatizmom, homofobijo, z mizogini-

jo in tako naprej. Danes so izobraženi ljudje še vedno po večini politično liberalni in še vedno verjamejo v tradicionalno evolucijsko teorijo. Ne eni ne drugi pa ne dojamejo, da se napajajo v nezavedno skupnih predpostavkah. Prevladujoča večina pravi, da je evolucija naključna. Religiozna stran pravi, da se življenje ni moglo zgoditi po naključju, ker je preveč urejeno, torej ga je morala uvesti v obstoj neka zunanja inteligencia. Oboji se strinjajo, da materija sama po sebi nima namena. **Kaj pa, če je gibanje v smeri življenja prirojeno materiji in vsem nelinearnim sistemom? Potem zunanje božanstvo ni potrebno – hkrati pa to ne pomeni, da ni Boga. Prej to pomeni, da je Bog v vsem, ne pa zunaj vsega.**

Hvala, Charles, da ste za nas s svojim analitično-holističnim pristopom zbrali vse te informacije po knjigah, predavanjih in blogih ter (kljub odlašanju in "lenobnosti") zastavili svoje znanje in enormno količino energije v združevanje teh dualistično še vedno razklanih svetov. In hvala za vnašanje ljubezni kot dokazano odrešujočega principa med vse ljudi in bitja ter stvari, vse te zavestne pojavnne oblike, še posebno pa med intelektualce, ki svoja čustva in s tem sposobnost zavedanja o čudovitosti sveta še vedno skrivajo za papirnatimi trdnjavami samozadostne, čeprav boleče ločenosti. Hvaležni smo, ker se zavedamo, da bomo že z dvema vašima knjigama zagotovo tudi v Slovenijo vnesli več znanja, harmonije in ljubezni do vsega, kar nas obdaja. In to je šele začetek. Za svet, ki je svet. S